

MONARKIER

Et festskrift til Hendes Majestæt
Dronning Margrethe II

i anledning af hendes 50-års regeringsjubilæum den 14. januar 2022

Redigeret af Marianne Pade

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab

Monarkier

Et festskrift til Hendes Majestæt
Dronning Margrethe II
i anledning af hendes 50-års regeringsjubilæum
den 14. januar 2022

Redigeret af Marianne Pade

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab

© Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab 2022

Grafisk tilrettelægning: Dan Eggers

Trykt i Danmark af Narayana Press

ISBN 978-87-7304-443-8

Forrige side:

Foto: Lars Svankjær/Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab

Omslagsfoto: Kongernes Samling, Rosenborg Slot ©. Scepteret befinder sig i Skatkammeret på Rosenborg Slot.

Indhold

Forord 7

MARIANNE PADE

Hvorfor taler vi om monarkier? 9

KIM RYHOLT

At være kvindelig hersker i Oldtidens
Ægypten 17

MARIE-LOUISE NOSCH

Klæder skaber konger 31

VINCENT GABRIELSEN

Det europæiske monarkis grundlag 43

JENS CHRISTIAN MOESGAARD OG
JØRGEN STEEN JENSEN

Regenten på mønter – en 1000-årig
tradition 51

JØRGEN MØLLER, ANDREJ KOKKONEN &
ANDERS SUNDELL

Successionens stormfulde vande:
Om politisk stabilitet i europæiske monarkier,
1000-1800 61

DITLEV TAMM

Dantes *Monarki* 73

KAREN SKOVGAARD-PETERSEN

Margaretica 79

HELGE KRAGH

Kongen som symbol og realitet i
naturvidenskabens historie 89

GUNNER LIND

Danske kongers venskaber og monarkiets
funktion før og under enevælden, ca.
1600-1750 103

MARITA AKHØJ NIELSEN

Enevælden i en barokdigters spejl 113

LENE SCHØSLER

En kongedatters sprog 129

MOGENS PELT

Det græske monarki under Huset
Glücksborg 139

JES FABRICIUS MØLLER

Kongernes konge – Grundtvig som
monarkist 149

Forord

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab blev stiftet d. 13. november 1742 med kong Christian 6.s approbation; i 2022 kan Selskabet glæde sig over Hendes Majestæt Dronning Margrethe II.s protektion der understøtter os i arbejdet for at styrke videnskabens stilling i Danmark og fremme grundvidenskabelig forskning og tværvideenskabelig forståelse.

Vi er meget taknemmelige for den store interesse H.M. Dronningen altid har vist Videnskabernes Selskab, og det har derfor ligget Selskabet på hjerte at fejre sin protektor i anledning af 50-års regeringsjubilæet d. 14. januar 2022. I første omgang skete dette med et symposium om monarkier – om antikke og nyere monarkier, om deres former i statsretten, om monarker som patroner for kunst, litteratur og naturvidenskab, og om selve ordets historie. Symposiumet blev afholdt med Hendes Majestæts deltagelse d. 24. februar 2022, en dag der ellers ikke vil blive husket for det gode.

Det er med stor glæde at vi nu kan præsentere bogen *Monarkier. Et festskrift til Hendes Majestæt Dronning Margrethe II* der er blevet til på baggrund af indlæggene ved jubilæumssymposiumet. Den indeholder 14 artikler af danske forskere, og artiklernes emner er udvalgte med henblik på anledningen for udgivelsen og således at de afspejler både Videnskabernes Selskabs tværfaglige natur og – forhåbentligt – H.M. Dronningens interesser.

Artiklerne tager os fra det gamle Ægypten over Grækenland til de hellenistiske konger og de romerske kejsere. Vi lærer om traditionen for at afbilde regenter på mønter, om hvordan regler for arvefølge har påvirket stabiliteten i de europæiske monarkier, og om Dante Alighieris storslåede vision for et overnationalt monarki der kunne løse samtidens store politiske problemer – en vision fremsat mere end 700 år nogen tænkte på FN. Og naturligvis er der flere artikler der omhandler aspekter af det danske monarkis historie: én artikel analyserer den danske latindigter Erasmus Lætus' *Margaretica*, et nationalt epos om dronning Margrete 1. fra 1573. Vi hører om de danske konger som patroner for tidlig naturvidenskab, om venska-

bets funktion i det danske monarki før og under enevælden, og om barokdigteren Jens Steen Sehesteds forsøg på at influere forholdet til Christian 5. gennem sine digte. En analyse af Leonora Christinas franske selvbiografi fra 1673 viser – i modsætning til hvad tidligere forskere har hævdet – den danske kongedatter som en raffineret skribent på fransk. Bindets to sidste artikler drøfter det græske monarki under Huset Glücksborg og Grundtvigs vekslende holdninger til monarkiet. Endelig indledes bogen med en artikel om hvorfor vi i dag overhovedet på dansk anvender ordet 'monarki'. Det er således det lange perspektiv på monarkiets historie, fra bronzealder til i dag, der præsenteres, og det lange perspektiv er også videnskabens særkende.

På vegne af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab

Marie-Louise Nosch, præsident & Marianne Pade, redaktør

